

N:o 222.

Af Herr P. Andersson m. fl. derom, att de för sjöförsvaret afsedde båtsmän, i mån af afgång, måtte ställas på vakans, samt om upphäfvande af åtskilliga rörande rusthållsskyldigheten inom Blekinge utfärdade föreskrifter.

Sedan i Blekinge tungan af båtsmanshållet, särdeles genom felaktig tillämpning af författningar, hvilka icke i något offentligt arkiv ännu blifvit samlade, och de ökade afgifter till fattigvården, de talrika båtmansfamiljerna orsakat, funnits alldeles odräglig, beslöt länets hushållningssällskap den 4 Augusti 1868 nedsätta en komité af 12 ledamöter, för att, bland annat, utreda frågan om grunderna för båtsmans hållande samt beträffande de *lagliga* rättigheterna och skyldigheterna, så väl emellan Kronan och rotehållare, som emellan de sednare och båtsmännen.»

Denna utredning är nu fullbordad och resultatet finnes uti närlagda, till hushållningssällskapet den 13 December 1869 afgifna, utaf alla komiterade, hvilka deltagit i arbetet, enhälligt biträdda utlåtande.

Detta (se Bil. N:o 1) har blifvit utdeladt med Carlskrona Weckoblad och i öfrigt i länet spridt med värdsam anhållan (p. 14) »hos alla *sakkunnige*, att så snart ske kan i samma tidning eller uti uppsatser till någon af komiterade upplysa om de misstag utredningen tilläfväntyr kunde innefatta.»

Uppmaningen hade den lyckliga påföljd, att snart derefter kringändes ett bihang med samma veckoblad, innefattande »anmärkningar» vid komiterades utredning. Anmärkningarnes författare har visserligen ej uppgifvit sitt namn, men varit så föga angelägen dölja sig i sin skrift, att man

allmänt antagit honom vara den som till följd af embetsställning är med den kamerala sidan af frågan och författningarne jemte deras tillämpning den mest förtrogne i länet. Han är en för redbarhet, flit och stor verksamhet å människokärlekens område så allmänt aktad och älskad man, att han väl sannolikt aldrig förr i offentligt tryck funnit minsta antydning derom, att han möjligen, öfverhopad af göromål, kunnat misstaga sig i afseende å tillämpning af sekelgamla spridda författningar. *Sådana* misstag hafva komiterade dock vågat *förmöda*, ingalunda bestämdt *påstå* honom m. fl. hafva begått; och han har funnit detta *förnärmande*.

Då motionärerne, såsom komiterade, ansett sig hafva till pligt att framlägga de enkla sakförhållanden, anse de sig ock nu, då ännu större offentlighet gifves åt komiterades arbete, berättigade *här* upprepa, att komiterade icke velat rikta förebråelser, icke såra, än mindre anklaga någon, (p. 16) samt den önskan att våra institutioner snart måtte så ordnas, att aldrig hädanefter andra svenska män måtte befinna sig uti den ytterst pinsamma ställning, som vi nu varit, att tro sig förpligtade framkasta tillvitelser om orättvisor och misstag, begångna utaf lägre och högre administrativa embetsmän, dem de enskildt älska och värdera, hvilkas rättrådighet är höjd öfver allt tvifvel och hvilkas skicklighet är obestriddig uti allt hvad under ett lagbundet samhällsskick bör tillhöra administrationen och således (p. 15) deras befattningar.»

Den högt aktade insändaren har emellertid icke vederlagt en enda af komiterades uppgifter i sak, d. v. s. angående hvad båtsman, *enligt lag*, bör af rusthållare åtnjuta. Men han har talat mycket om hvad en båtsman *derutöfver* kan *behöfva*, och obilligheten att icke gifva honom detta. Här om skola troligen de flesta, som läsa utredningen och finna huru små en indelningsbåtsmans *lagliga* löneförmåner äro, blifva med insändaren och komiterade ense. Deremot torde väl knappt någon vilja med insändaren såsom rätt och tillbörligt försvara, om ock gerna, såsom ett lätt förklarligt förbiseende, med komiterade ursäktat, *om administrativa myndigheter* företagit sig, att, emot grundlag och andra gällande författningar pålägga Blekinge rusthållare utgifter för båtsmanshället till mer än dubbla beloppet utöfver deras verkliga skyldighet. Detta hafva komiterade väl af de utaf dem, med stor svårighet, samlade handlingarne *trott* vara ådagalagdt, men dock *icke vågat* bestämdt *påstå* vara förhållandet. Huru mäktigt stöd den nämnde insändarens medgifvande numera ock lemnat utredningen, bör likväl ännu en motionär icke gå längre än att förklara det komiterades utredning måste antagas vara riktig och bestyrkt af de utaf dem åberopade offentliga handlingar, *derest icke*, efter derom gjord anhållan från Kongl. Sjöförsvarsdepartementet eller Förvaltningen af sjöärendena erhållas någon motsatsen ådaga-

läggande författning, som icke varit komiterade bekant och som icke heller blifvit åberopad till stöd för de af komiterade såsom *icke lagenliga* ansedda besluten.

På sådant sätt blifver det för Stats-Utskottet mycket lätt att genast bedöma om och i hvad mån hushållningssällskapets komiterade sig misstagit.

De väsendtligaste resultatet af den utredning Bil. 1 innefattar bestå deruti:

att de *lagliga årliga utgifterna* till en indelningsbåtsman endast äro:

1:o *Lega*, som högst får stiga till 25 Riksdaler, och för närvarande sällan lär utgöra mera än 5 Riksdaler, men vanligen beräknas i markegångstaxa à 15 Riksdaler fördelad, à 20 år till ..... 75 (p. 2.)

K. U.

2:o *Lön* ..... 4: (p. 3.)

3:o *Beklädnad* ..... 13: 50 (p. 3.)

4:o *Spannmål och foder* som i ond och god tid får lösas med 7 D. 16 öre s. m. .... 3: 75 (p. 3.)

5:o *Boningshus* som vanligen beräknas i markegångstaxa 6: (p. 4.)

6:o *Kältäppa*, 3 »kappland brukbar jord, förutan hvad till husplan och väg till husen åtgår», beräknas här till ½ tunnland à 24 Riksdaler netto afkomst per tunnland 3: (p. 5.)

Summa R:dr 31.

Att deremot till följd af, efter den 6 Juni 1809, *dels* utan Representationens medverkan utfärdade Kongl. Bref, *dels* meddelade administrativa beslut och föreskrifter, utkräfvdes af rusthållare äfven följande *omtvistade belopp* årligen:

1:o *Spannmål* 12,6 kubikfot samt 6 centner hö och 8 centner *halm »in natura»* enligt Kongl. Brevvet den 1 Maj 1868 (p. 5 Bil. 1) som kan beräknas à 2 Riksdaler för kubikfot spannmål 25,20 Riksdaler och 1,25 per centner hö 7,50 Riksdaler samt 50 proc. per centner halm 4 Riksdaler till 36,70 och således öfverskjuter kronovärdet med 32: 95.

2:o *Reparation å husen* enligt 20 § af den utaf Förvaltningen af sjöärendena utfärdade i detta och flera afseenden felaktiga Roteboken (p. 6 K. U. *minst* 8:

3:o *Torppjord* utöfver hvad efter öfverenskommelse, uti Kongl. Brevvet den 26 Oktober och den 27 December 1858 blifvit bestämdt enligt Konungens Befallningshafvandes cirkulär den 11 Februari 1865 (p. 7) *minst* ..... 5: —

Transport: 45: 95.

	Transport: 45: 95.
4:o <i>Vedbrand</i> , enligt Kongl. Brefven den 15 November 1864 och den 30 Oktober 1866 (p. 7) 6 famnar barr- eller 4 famnar löfved minst	24: —
5:o <i>Hägnad</i> kring kåltäppor enligt Kongl. Maj:ts Resolution den 3 December 1867 (p. 10)	3: 75.
6:o <i>Mulbete</i> åt en ko, enligt Kongl. Maj:ts Resolution den 15 Maj 1866 (p. 10) minst	8: —
7:o <i>Biträde med dragare</i> påpockas ideligen af båtsman, kan uppskattas till 5 Riksdaler, lemnas vanligen, men utföres icke då hvarken författningar eller prejudikat är motionärerne bekant;	
8:o <i>Skjuts</i> enligt 35 § af Förvaltningen af sjöärendena, mot 13 § rotekontraktet stridande rotebok	5: — 86: 70.
En indelningsbåtsman kostar således i <i>ostridiga</i> utgifter årligen	Rdr 31: —
i omtvistade utgifter	86: 70.
	Summa 117: 70.

Landförsvars-komitéen (p. 103) beräknade årskostnaden efter medeltalet af vakansafgift 1856—60 till .....

111: 26.	
<i>Vakansafgiften</i> , som författningen enligt ännu är 24 Daler silfvermynt eller 12 Riksdaler Riksmünt, har, utan annan känd anledning än en oriktig citation uti Kongl. Brefvet den 15 Januari 1839 (p. 12) blifvit, efter 1843 upptagen i markegångstaxorna och utgick sålunda sistnämnda år med	12: —
år 1845 med	116: 31.
(dock då blott för <i>nyindelad</i> jord och öfverskottsräntor)	
år 1855 med	106: 92:
år 1867 med	129: 75.
och år 1868 med	139: 38.

Af uppgjord tabell angående *ett kronoskattemantals* i Blekinge *beskattning* för år 1867 kan inhemtas, att 875^{3/4} dylika hemman, i medeltal, hvardera höllo öfver 1,71 båtsman och det året, tionden oberäknad, i grundränta och rustning erlade, öfver i *medeltal*, 203,88 Riksdaler. Men att de stora och helgårdshemmanen betalte mycket mindre, eller omkring 140 Riksdaler, så att tungan för de små var vida svårare.

Samma tabell visar ock huruledes år 1867 uti en församling, der man dock vanligen tröstas med, att det är värre i grannförsamlingen, skatterna i medeltal uppgingo till .....

530: 39.

deraf till staten	231: 98:
» kyrka och presterskap	60: 68.
» kommunalutskylder	237: 73. 530: 39.

Sistnämnda belopp visar ock, att kommunalafgifterna 237,73 utgjorde år 1867 för en hemmansegare i den fattiga Blekinge skogsbygd 24,60 Riksdaler för hvar bevillnings-rikdaler. År 1865 voro de i vår rikaste stad 2,70 Riksdaler, se p. 68 af sista fem-årsberättelsen för Göteborgs län.

För år 1868 stego afgifterna för den *obligatoriska* fattigvården i nämnda församling ytterligare från 52 till 71 öre per fyrk. Detta utgör 169,32 Riksdaler per mantal. Öfver $\frac{1}{3}$ eller 2,223 af länets 6,658 fattighjon lära, enligt nu af Konungens Befallningshafvande infordrade uppgifter (Blekingeposten för år 1869 N:o 87) tillhöra *båtsmansfamiljer*. År 1868 skulle då i nämnda församling, efter ett dylikt förhållande, 5,644 Riksdaler för mantalet och, enär 1,71 båtsman hålles pr mantal, 33 Riksdaler på hvarje båtsmans rusthåll endast för *båtsmansfamiljer* utgifvits i uttaxerad fattigafgift. Den frivilliga utgiften var *minst* lika stor, åtminstone af de mindre bemedlade, hvilka, huru misstänkta för grymhet och hårdhet de anses af dem som icke känna mycket mera af vårt landtfolk än den icke mest aktningvärdade del, som uppvaktar flitigt hos embetsverken, dock i förhållande till sina tillgångar, i regel, äro de mest barmhertiga.

Med antagande att hvarje båtsmansrusthåll i Blekinge i medeltal årligen genom båtsmansinrättningen får en ökad utgift till tiggare och nödlidande af hälften af hvad 1868 utlemnades i berörda församling eller 16,50 Riksdaler, skola vi nu tillåta oss göra följande:

Beräkning:

Om en båtsmans tjänstgöring antages i medeltal till 3 månader årligen, blifva utgifterna:

<i>Rusthållarens lagliga utskylder</i> (under 4 år) för ett tjänstgöringsår, undantagande kläder och småpersedlar årligen	17,50 = 70: —
Rusthållarens icke lagenliga eller <i>omtvistade</i> utskylder	86,70 = 346: 80.
Fattigvårdsutskylder	16,50 = 66: —
<i>Kronans</i> utgifter enligt bland komiterades handlingar befintliga bestyrkta afskrifter af offentliga uppgifter angående 730,500 tjänstgöringsdagar åren 1866 och 1867, utgöra för hvarje af ungefär 1,000 dagligen tjänstgörande i Carlskrona	353: 48.
<i>Kronoskjuts</i> -skyldiges och inqvarteringsgifvares förluster à 2 R:dr i 4 år	8: —

Summa 844: 28.

Då hvarje indelningsbåtsman således kostade under 1 tjenstgöringsår 844,²⁸ Riksdaler, så kostade hvarje af ungefär 280 arbetsdagar 3 Riksdaler.

En 2:dra klassens matros kostade 423,¹⁸ och en jungman 331,⁹ eller båda *dessa* slag af matrosar i medeltal 377,⁵⁵ för år och hvarje af 280 årliga dagsverken af detta allmänt särdeles yrkesskicklige och ordentliga folk 1,³⁵ Riksdaler eller 1,⁵⁵ Riksdaler mindre än den blott undantagsvis, å varfvet, arbetsdugliga torparens.

Derest <i>ett</i> af åren 1866 eller 1867, då för 1,000 båtsmän tjenstgörande uti Carlskrona, hvilka kostade	844,280,
i stället hållits 1,000 matrosar för	377,550.
så hade, utom bättre och ökad arbetsprodukt, årligen besparingar varit	466,730.

På grund af sakkunnige mäns yttranden tro vi oss med säkerhet kunna antaga, att flottan och skärgårdsartilleriet skulle vara bättre betjenadt med högst 1,400 man ständigt disponibelt, väl till alla slag af arbeten öfvadt folk än med de nu enligt Kongl. Maj:ts nådiga proposition för sjötjenst återstående 3,779 båtsmän. Vi vilja icke biträda någon åtgärd för sjöförsvarets ytterligare försvagande och derföre beräkna högt och vida utöfver hvad vi tro behöfligt, då vi föreslå att till aflöning åt högst 1,400 man nytt ständigt disponibelt sjöfolk beräknas förslagsvis å R:dr 377,⁵⁵ per man .....

528,570.	
Om härifrån afräknas	353,480.
som kronan t. ex. 1866 och 1867 utgifvit årligen åt 1,000 i Carlskrona tjenstgörande båtsmän, men hvartill äfven torde böra läggas den oss okända summa, som båtsmän å andra stationer kostat <i>kronan</i> , så återstår en brist af	175,090.

Summa 528,570.

Berörda brist, 175,090 Riksdaler, tro vi kunna lätt betäckas derigenom att alla de ännu för sjöförsvaret afsedda eller omkring 3,779 båtsmän ställas på vakans och af vakansafgifterna anvisades att utgå till femte hufvudtiteln t. ex. 176,000 Riksdaler.

Vakansafgifterna borde naturligtvis bestämmas så högt, som man kunde, med hopp att för Staten snart erhålla kontrakt med alla, eller de flesta rote- och rusthållare. Der nuvarande kontrakt äro bestämda och oomtvistade torde t. ex. 20 års medeltal (1850—1869) af vakansafgifterna med afprutning af 10, högst 15 procent göra äfven dem, som än föredraga naturaprestationerna och föga uppskatta t. ex. vedbrand eller mulbete, villige att erlægga penningar eller motsvarande säd å 2 Riksdaler per kubikfot.

För

För Blekinge blifver svårare bestämma vakansafgiften, emedan denna der ännu är bestämd efter »kronovärde» i penningar till ett orimligt lågt värde. Det nu utgående oomtvistade beloppet, ungefär 31 Riksdaler, är ock alldeles för lågt, hvaremot de belopp administrationen utkräft åt båtsman-
nen icke, såsom vakansafgift, kunna ifrågasättas. Alldeles nödigt är ock att söka göra någon godvillig reglering snart, till förekommande, om möj-
ligt, af de oupphörliga tvister, som ega rum t. ex. enligt Bil. N:o 2 på ett år 97 mål från ett kompani angående båtsmanstorp. Vi föreställa oss, att om man vill erbjuda krono- och skatterusthållare i Blekinge, att för alltid erlægga i vakansafgift, de mera gynnade egarne af *hela* hemman 65 Riks-
daler för hvarje båtsman och de som hålla båtsman för mindre hemman efter beräkning af 60 Riksdaler för hvarje sådan, samt båda statsmakterna tillika förklarade rusthållare och båtsman för dennes återstående tjenstetid berättigade att öfverenskomma angående aflöning för denna tjenstetid, så skulle de flesta, om ej alla rusthållare ingå på dylika aftal och förklara sig villiga, att, vid inträffande vakans, erlægga sådan afgift. Mycken split och förargelse skulle ock förekommas, om det i Blekinge, likasom t. ex. i Södra Möre, lemnades rusthållare fritt att öfverenskomma om ersättning för hus och täppa.

Vi vilja här i förbigående anmärka, att, om således nuvarande vakans-
afgiften i Blekinge femdubblades och utginge med 90,000 Riksdaler för 1,500 nummer, blefve grundräntan, utom tionde, omkring 103 Riksdaler i medeltal för hvarje af de 875 till båtsmän indelade mantalen.

Kunde man nu äfven i allmänhet beräkna att för hvarje af ofvannämnde 3,779 båtsmän komma att framdeles utgå minst

62 Riksdaler, så blifver detta ett belopp af	234,298.
Afräknas anslaget till Femte Hufvudtiteln	176,000.

återstå R:dr 58,298.

Detta öfverskott skulle kunna användas till bildande af en, äfven för försvar af flottans station i Carlskrona nyttig, kanske nödig, *indelad* stamtrupp för Blekinge värnepligtige och landtstorm. Särskild motion derom torde komma att afgifvas.

Med förutsättning tills vidare att *dels* väsendtliga misstag uti Hus-
hållningssällskapets komiterades utredning icke egt rum, *dels* de här ofvan gjorda beräkningar icke finnas felaktiga, våga vi antaga, att för lindrande af den börda, som författningarnes nuvarande tillämpning medför i Blekinge, för att erhålla bättre manskap till sjöförsvaret och för att bereda,

till andra statsändamål väl nödiga besparingar, lämpligt vore att indraga hela båtsmanshållet. Detta måste dock, för orter der tungan deraf icke är stor, ske så, att rote- och rusthållare äfven der kunna förmodas härpå vilja ingå.

Till följd af hvad nu blifvit yttradt och Bil. N:o 1 innehåller hemställes:

- 1:o att Riksdagen för sin del måtte besluta, det de enligt Kongl. Maj:ts nådiga Proposition för sjöförsvaret afsedda 3,779 båtsmän, i mån af afgang, ställas på vakans, emot en för alla tider bestämd skälig afgift, hvilken för Blekinge krono- och skatterusthållare föreslås till 65 Riksdaler för båtsman, som hålles af ett helt mantal, och 60 Riksdaler för båtsman, som hålles af mindre hemmansdel;
- 2:o att Riksdagen för sin del måtte förklara, det alla de, efter den 6 Juni 1809, utan Representationens bifall, meddelade stadganden, hvarigenom rusthållare i Blekinge såsom sådan blifvit förpligtad till ny eller förändrad skyldighet eller utgift och dertill rusthållare icke särskildt genom skriftligt aftal för sitt rusthåll lemnat bifall, upphört att vara gällande, samt att således föreskrifterna i ofvannämnda Kongl. Bref af den 1 Maj 1868, angående sättet för utgörande af spanmål och foder, af den 15 November 1864 och den 30 Oktober 1866, angående vedbrand till båtsmän, och af den 15 Januari 1839, i hvad det innefattar oriktig uppgift angående innehållet af Kongl. Brefvet den 14 Juli 1835, i afseende å vakansafgift för båtsmän, icke vidare böra af administrativ myndighet eller domstol åberopas och tillämpas; samt
- 3:o att Riksdagen för sin del medgifver att rusthållare i Blekinge, som med Kronan träffat aftal om erläggande af vakansafgift, efter afgang af då varande båtsman, må tillåtas träffa nytt aftal med denne angående hans löneförmåner för återstående tjenstetid, samt till undvikande af nybyggnad å torp eller vidare tvist om reparationer å gammal byggnad lemna båtsman en årlig hushyra af 8 Riksdaler.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 29 Januari 1870.

P. Andersson
från Blekinge.

J. Sjögren
från Blekinge.

Olof Månsson.